

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مطبع کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

می کنم عرض حال بواجب
 توشه جاده منازل
 باد نئے راه سالکان طریق
 سبقتش معنی احد اجد
 صفحہ صفحہ منازل وحدث
 معیش عین معرفت فی الحال

بعد حمد و نعت نبی
 دوش عرفان اعظم بیدل
 جسید شریع پاک ^{نام کتاب} جان طریق
 ورقش زورق محیط صمد
 سطر سطرش سلاسل وحدت
 نظم نظمش حقیقت احوال

لذیذہ من مطالعہ موسیٰ کرو
لکین چہ مضمون یافتی چہ از ان
ژانچہ دیدی بگو چہ فہمیدی
بچہ تمہید مطلبش ساریست
از رموز مبہمانی من و تو
گفتش معجب سا جزا ک اللہ
قدر پزہ بہ آب آمیسنم
برگے از سبزہ زار او آرام
وزہ پشت آرام از ہر شش
یعنی گویم حکایتے عجیبے

ولم از من مباحثہ میس کرو
وین چہ تارا است یافتی چہ از ان
از گلستان او چہ گل چیدی
بکہ ملت ہدایتش جاریست
چہ لغت رسیدہ است بگو
عن شراب البقا سقا ک اللہ
جرعہ شربش بلب رزیم
نمی از چشمہ سارا و آرام
خوانم اولیٰ فسونی از شمش
زابت داتا نہایتے عجیبے

حکایت

حضرت عبدت اور بیدل
کرو ارشاد در کتاب چنین

کرد کو دل بہ بیدلی حاصل
بسوالت شش جواب چنین

بود مردیکه بود فرزندش
 شد پسر از گرسنگی شاکی
 دیده زین ریخ چون پیشانش
 بر لب آب کوک نادان
 نانش از دست او افتاد و آب
 دلش از الفت پسر جو شید
 استمالت چنانکه می باید
 لیکن از گریه اش نیاز آورد
 شد زول دار پسر ناچار
 شاید از دست او کسی نانش
 گفت نانت چه شد بگو جانی
 کوک انگشت سو آب نمود
 شده از ناله پسر بی تاب

دل خود داشت بند پیونزش
 پئی یک جرعه جاگی شاکی
 پدرش داد پاره نانش
 بر لب خود نهاد چون لب نان
 گشت از ناله چشمهاش پر آب
 بوسه داد و بسوسه سینه کشید
 کرد شاید ز ناله باز آید
 ناز او در دلش نیاز آورد
 ورقیاس آمدش به آسنر کار
 بگرفت و نمود گریانش
 که گرفتش که در پریشانی
 که همین آب نان من بر بود
 بر لب آب رفت و دید و آب

عکس خود را که غیر خود دیدش
 گاهی خدایت خنثیس پاره آن
 لعنت الله علیک یا ابلیس
 شدنایش ز آب گامی احمق
 عکس و شخص تو ای عزیز پیمان
 او ز تو هست هم تو از او نه
 خواه نیکو بگو تو خواه زبون
 نقل هذا بنفسه اصل است
 بیدلانه ولا بگویم باز
 شخص و عکس هم آینه برنی
 بخدا کرده درین منتظر
 آنچه از شخص در وجود آمد
 شخص عین است و عکس عین است

جوش خود را بگفته پرسیدش
 بروی از دست کوک نادان
 هیچکس را ندیدم از تو خنثیس
 چند سازی ز احمقته یقین بق
 گم انسان بود گمشدگان
 زیر و بالا تو می چسب گوی
 نیست بے تو کس بر دین روشن
 معنی حرف فصلی هم وصل است
 باب رازشش گم بروی تو بازن
 این تماشای آینه بینی
 گاه از عکس شخص نظر
 همه از عکس در وجود آمد
 آینه جلوه گاه ما بین است

حال از گفتن من همین سینه
 که تو آئینه و یا عکس
 زمین ثلاثا رفته بگو که چسب
 من و ما را تو صاف آئینه است
 عکس روح است شخص ذات خدا
 اگر تمیزت بود همین کافیست
 اگر چه محتاج شرح این سخن است
 راز مخفی است خاموشی اولی
 باش خاموش راز فاش مکن
 از نکات حفاظت عرف
 زمین رموزت اگر بوس باشد
 اگر تماشای خویش تن بینی
 ماکه از صلب آدم آمده ایم

خوب اندیشه کن درین معنی
 یا زهر و درون فقط شخص
 ورنه میگویمیت چسب و کسب
 جسم سیاب فی المعانیست
 بس همین ذات و هم صفات خدا
 ورنه آئین غیر انصافیست
 یک قاصر از ان زبان من است
 از بیانش فراموشی اولی
 بخدا غیر خود تلاش مکن
 الخفة الرموز کما یخفی
 و بدن رو خویش بس باشد
 بگذر از جاسه خویش تن بینی
 بچه کاری بسالم آمده ایم

بکہ مطلب وجود موجود ہم
 چند ماورج مارل باق
 بچہ بود مدحتنا چه خواهد بود
 شرف ما بہ خلق ہر دو سہرا
 صورت ماو معنی ما چہیست
 گر تامل کنی بغور انجبا
 عقل آنرا ہر آئینہ باید
 گرچہ این راہ سہل و ہموار است
 رہنمائی نخست پیدا کن
 عرش اعظم کہ آستان دل است
 لامکان از مکان مکان دل است
 بے نشان از نشان نشان دل است
 جائی آن دل کہ وصفش این پیدا

بچہ تکلیف عہد مسبو و ہم
 زاو مارا و ماو منزل ما
 ابتدا انتہا چہ خواهد بود
 بچہ معنی است صورتش بہ نما
 کار دنیا و کار عقبتے چہیست
 مطلبے رارسی بغور انجبا
 روسے اوراک آئینہ باید
 لیک بے پیرخت و شوار است
 منزل دل مقام و ماو اکن
 بہشت افلاک نزد بان دل است
 ملک ملک سائبان دل است
 عارف غور کن چہ شان دل است
 پہلوی جسم دوستان خداست

مرد باید تلاشش مرد کند
 صحبت اهل درد و دریا بد
 دل بیدر و هزل سنگ است
 و افغۀ هر شکوک مرد دل است
 در و در هر و لیکه زخمت انداخت
 در و دل در سلوک می باید
 در و در اگر بدل پستار می
 تا بخود دست خویشتن بینی
 بعدیت رنگ دیگر آراید
 آن عجب جلوه ایست گزینی
 مستی آنجا و مانع به شیاریست
 غفلت آنجا کمال آگایست
 بے تمیزی تمیز انسانیت

چشم را سر مه پائے گرد و کشت
 تا درین بحسب آن گهر یا بد
 پارہ آهنی پُر از رنگ است
 سالکان را سلوک در و دل است
 گرچه شاهست تاج زخمت انداخت
 فکر دفع شکوک سے باید
 دامن اهل دل بدست آرمی
 رنگ هم رنگ جان و تن بینی
 صبغت اللہ جلوه فرمایا
 رونق خویش جلوه گزید
 بنخیر را همه خبردار است
 محویت جلوه هوا للہی است
 بگدالی شکوه سلطانیست

انغم آن راه نسل شادیت
 صورتت حمد و معینت محمود
 گرچه قول نبی است این بیشک
 لیک این امر در خطا بجاست
 زانکه ارشاد رازوار است
 بلباس بشر که ذات آمد
 این عجب نکته ایست گر فہمی
 یک حکایت بران بیا و آمد

عبدیت پا بغرق آزادیت
 ظاہرت عبد باطنت معبود
 ما عرفناک حق معرفتک
 مشکلم مراد و مقصد ماست
 من رانی فقد رانی الحق است
 پر وہ موسومہ صفات آمد
 ستر قول انا بشر فہمی
 بے نشان ران نشان بیا و آمد

حکایت

شیخ عطار مودن عرفان
 بود معمول شاہ اسکندر
 در ہمہ قریہ ہا و شہر و دیار
 بر در خانہ ہائے مسکینان

رحمۃ اللہ علیہ گفت چنان
 شب لباس سول کردہ بہر
 گشت میکرد از پئے اجبار
 کلبہ ہائے غریب بیوہ زنان

شاه از روضه محبت میرفت
 من رسول سکندرم اینک
 برسالت که شاه منظم سوم
 بطریق کفالت آمده ام
 شته چو موسوم اسم حاجب شد
 کس ندانست در لباس رسول
 نیست این راز گفتنی بهر چند
 لبک حق آگهان بحق دائم
 دلم از من چو این سخن بشنید
 گفت از نکتہ احد احمد
 فخرت ماسوا و غم هیچ است
 اصل اینست ماورا همه هیچ
 جمله موجود کار ساز می اوست

به لطفت زهریکه می گفت
 خبر از خلق می برم اینک
 پئے حسن سلوک مامورم
 با واسطه رسالت آمده ام
 لباس رسول غائب شد
 شاه خود هست سائل و سؤل
 این گز نیست سفتنی بهر چند
 لا یخافون لوقتہ لکلا
 بیخود از خود شد و بخود نال
 شان انسان کفون بفهم آ
 هیچ را اعتبار بهم هیچ است
 اوست موجود ماسوا همه
 بود نال بود جمله بازمی اوست

اعتباریکه اینی و آنی است
 اعتباریست اینکه می چسبیم
 من و ما می ما که بی من است
 نیک باشیم یا که بد باشیم
 گفتم ایدل که این همه گفتی
 مگر این حال جسم و جان گویاست
 میکنم عرض مختصه بشنو
 ساقی را که شد بران مامور
 ربط عارف که ذکر باشد و فکر
 قوت مردان معرفت سیراب
 نان و حلوائی سیرچمانش
 ذکر و فکر است اول و آخر
 خواه در نفی و خواه در اثبات

باز می لعبان سلطان نیست
 اوست موجود ما هر چه چسبیم
 پرده ایم ز پرده خود گویاست
 همه جلوه احد باشیم
 در نایاب خوب تر سفتی
 بی نشان راستی نشان گریست
 عرض اسرار خیر و شر بشنو
 فکر حفظ مراتب است ضروری
 ذکر و فکر است کرد و عهد ذکر
 ذکر و فکر است شیر مال و کباب
 ذکر و فکر است بس باحسانش
 ذکر و فکر است باطن و ظاهر
 در صفات است ذکر و فکر بذات

<p>این دو پائید قلب را در سیر چون بہارِ امانت آیدہ ایم زان طریقش کہ فقط شمع سببی است چون کبکتر احتساب خواہد شد کان امانت امانت آوردی پیش آن حضرت غیور و غنی تک آنکس کہ ترک دعوی کرد ہستی ما کہ جاوردانی نیست توشہ راہ در کمر بستہ</p>	<p>این دو بالند روح را در طیر از بر اسے تجارت آیدہ ایم بر خلافتش کمال بے ادبی است از و دیت حساب خواہد شد یا بذیل خیانت آوردی چہ جواب است غیر ننگ توشہ یکدلی مہیتا کرد اعتبار حیات منانی نیست باش بر را و مرگ پیوستہ</p>
---	---

تنبیہ

<p>ہیں آگین و حرص مصروفیہ در و خوشیم و غیر درمانیہ بر خلافتیم واسے نادانیہ</p>	<p>حیف بر ما کہ فقر موصوفیم ہمہ دایم و واسے نادانیم اینکہ لایم و رشداوانی</p>
--	---

بچه گویم ما شناسایم
است ایدل ز گفتگو حاصل

جاہلانیم دنا شناسایم
شود از فکر و حسب جو حاصل

مناجات

رب از حرمتِ دل مردان
دراز ما کن الفتِ دنیا
نہد ایت بسوسے خود مارا
یریت را کہ بسے اویم
ور فرما و دور از دل ما
رف فکر یکہ می شویم و شایم
رائیگان رفت و دستا ب نشد
انکہ پابند الفتِ غیریم
ور بنود کہ از طفیل حبیب
لم امیدوارا سراسر است

ق

سر و باز از تنگ ما گردان
تا شود دور کلفتِ دنیا
گذری وہ بکوسے خود مارا
عنیت را کہ از تو سے جویم
ساز از راهِ لطف منزل ما
برورت سر کہ می ز نیم وزویم
قفل نکشا و فتح باب نشد
در حرمِ واسے ما مل ویریم
ور دمارا اگر شوی تو طیب
دین را انتظار دیدار است

<p>شود و اینک بگو که تو گذر می همه معذور و گیر و دار تراست خواه موصول و خواه مفصل بر محمد و آل اکرام با دستهای ما میوم حساب</p>	<p>گر کنی از کرم با نظر سری همه مجبور و اختیار تراست بندگانیم و فصل ما مولیم صلوات خدا بر و سسے تو باد هم بر اصحاب دین هم اجباب</p>
---	---

تاریخ چکیده خامه سحر البیان یکتائی زمان یگانه دوران

واقف انیزدان ناوار العصر فرید الدہر عالیجناب حضرت مولانا مولوی
باجی شاہ محمد محی الدین بسا قادیانی المتخلص بہ خاطر وام فیوضہ

قطعه تاریخ

عین تحقیق نہ تقلید رموز تسلیم

کرد تسلیم چو تسوید رموز تسلیم

باتنی جاوہ توحید رموز تسلیم
۱۲

نام تاریخ چہ زمیندہ نوشتہ خط

تاریخ طبع من تاریخ افکار جناب مولوی محمد عزیز الرحمن صاحب

سلا اللہ علیہ المتخلص بہ ندیم

قطعه

کہ نکتہ ہا سے تصوف دران مجموع

طبع آمدہ این نظم حضرت تسلیم

گوشدہ بہ تصوف رسالہ مطبوع
۱۵

ندیم است چو سانش گفت این ہا

اعلان

مخفی نہ ہے کہ اس سال کا حق تصنیف محفوظ رکھا گیا ہے بے اجازت کے
 کوئی صاحب قصد طبع لفرماوین بصورت قصد طبع چاہی کہ حضرت انور
 شاہ محمد روح اللہ صاحب قبیلہ قادری مدظلہ العالی و دام فیضہ سجادہ
 درگاہ شریف حضرت مصنف علیہ الرحمۃ ساکن قصبہ میدک یا اس
 راقم سے اجازت طلب فرمایوں۔ و انصح ہو کہ حضرت مولانا
 کی اور تصنیفات اخلاق و تصوف وغیرہ میں زیر طبع ہیں بعد طبع
 عنقریب انشاء اللہ تعالیٰ شائع کیجائیں فقط

راستم خاکسار

شاہ محمد ولی اللہ قادری عفا عنہ ساکن قصبہ میدک

حال مقیم رآباد محلہ بی بی الاوہ

هو السلام

احمد الممدو المنه که درین ایام فرخنده انجام من تصنیفات
حضرت زبیده العارفين قدوة السالکين حضرت
شاه و علام حیلانی با و شاه صاحب درمی قدس و العزیز
کتاب مستطاب الموم به

رفعات تسلیم

حسب فرمایش کترین محمد فخر الدین خطیب مدبول و صیغه ارد فرناظم خارج و فرناظم
در بلبلن حیدرآباد طبع گردید

سیدنا صاحب نے اپنی جہاں قبلہ قادری قدس سرہ العزیز
ہذا ہاں شکر ہے ایک ڈیر تیار ہو گیا بعد پچھ کتاب طبع ہوئی جو حقیقت اپنی آپ نظیر ہو فیض و طبع رقم نصیحت
آئینہ قدسیا میں کہ ہر علم اور ہر شخص یاد رکھنا اور اپنے عمل کرنا ضروری ہے۔ کیونکہ نبی حضرت مصنف عمیرہ احمد ایب
عالم و فاضل شہور و قدس بزرگ گزر جائیں۔ حضرت کے حالات و کرامات حدیث و لوگوں پر ظاہر ہو چکے ہیں جن لوگوں نے حضرت
سے فیض اٹھایا ہے ان کی تعداد بیحد ہے۔ آپ کو حضرت قدوۃ السالکین بڑا العارضین حضرت

بیعت حاصل تھا۔ آپ نے ساری عمر درس تدریس اور تصنیف و تالیف اور وعظ و نصیحت میں صرف کی۔ بالآخر
سنہ ۱۳۰۰ ہجری میں سفر قبا اختیار فرمایا۔ ۴۳ سال کی عمر تھی۔ آپ کا تخلص سلیم تھا۔ بہت سی کتابیں نظم و نثر میں
لکھی یادگار ہیں۔ حضرت کے ذالی قدس کے علاوہ علمی سحر ایسا بڑا ہوا تھا کہ اگر ہم حضرت کے پیش بہا قابل قدر
تصانیف کو جو اس سحر کے چند ایک نمونہ ہیں لائق ناظرین کی نظر و سنے پوشیدہ رکھیں تو آپ صبح ظہر تک
اس لئے اللہ پر ہر روز کہہ کر پھرم ارادہ کر لیا گیا ہے کہ حضرت کے تصانیف جمع و دستیاب ہوں، ذلی طبع اور
اشاعت میں بھی سہی کیا دے۔ چنانچہ ایک سالہ تصوف میں رموز و تقسیم بطبع ہو چکا ہے جسکو رکھنے کے بعد
مبصرین اندازہ کر سکتے ہیں کہ وہ کیسے بہتر تصنیف ہے۔ حضرت کے رقیبات و مختلف اوقات میں مختلف لوگوں کے نام
لکھے گئے تھے اور حضرت ہی کے زمانہ میں ترتیب پا چکے تھے اور انکی کئی ایک نقلیں اگرچہ لوگوں نے اپنے استفادہ کے لئے
کر لی تھیں لیکن افادہ عام کی غرض سے اکثر شائقین کے تقاضائی بسیار ہونے کی وجہ سے حضرت شاہ محمد روح اللہ صاحب
قبلہ قادری سجادہ و صاحب زاوہ کلان اور جناب مولوی شاہ محمد ولی اللہ صاحب قاوہ سے
صاحب زاوہ خور و حضرت مصنف علیہ الرحمہ سے اجازت لے کر بصرہ زر لکھن جو پایا ہے
اور اس کے سوا ہی حضرت کے اور تصانیف حسب ذیل زیر طبع ہیں۔ مختصر بیانات و اید تقاضے
شایع ہو جائیگی۔ بحر عرفان المعروف بہ مناجات تسلیم۔ وظایف تسلیم۔ بحر حقیقت تسلیم
وحدت الوصول۔ شربت دیدار۔ حضور شہستان تسلیم۔ شہوی تسلیم۔ دیوان تسلیم

فارسی۔ دیوان تسلیم اردو۔ سحر کہتی ہیں۔ انکے سوا اسے اور جہاد تصانیف حضرت
یہ ایسی کتابیں ہیں جو دیکھنے سے تعلق رکھتی ہیں۔ انکے سوا اسے اور جہاد تصانیف حضرت
و دستیاب ہوئی وہ بھی انشاء اللہ تقاضے طبع کی جائیگی۔ ہر کتاب کے چھپنے کے بعد اس کا اشتہار
بھی دیا جائے گا۔ امید کہ شائقین اس ارادہ اور جہاد کو بہت سے فریادیں گے لکہ اپنی
اعلو بہتی سے اس کو اور بڑے کامین کے فقط

خاک
(محمد خزانہ دین)